

UNIUNEA AVOCAȚILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

**GHIDUL
PRIVIND PREVENIREA SPĂLĂRII BANILOR ȘI
COMBATEREA FINANȚĂRII TERORISMULUI
DESTINAT AVOCAȚILOR**

CHIȘINĂU 2019

PROJECT

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR

INTRODUCERE

CAPITOLUL I. CADRUL LEGISLATIV

1. Instrumentele juridice internaționale în materia spălării banilor 8
2. Instrumentele juridice regionale în materia spălării banilor 10
3. Instrumentele juridice naționale în materia spălării banilor 12

CAPITOLUL AL II-LEA. SPĂLAREA BANILOR

1. Ce este Spălarea Banilor? 14
2. Analiza și Metodele de spălare a banilor 15

CAPITOLUL AL III-LEA. FINANȚAREA TERORISMULUI

1. Ce este Terorismul? 20
2. Analiza și Metodele de finanțare a terorismului 21

CAPITOLUL AL IV-LEA. ABORDAREA BAZATĂ PE RISC

1. Scopul abordării bazate pe risc 24
2. Riscurile sporite geografice/jurisdicționale 25
3. Riscurile sporite de client 27
4. Riscurile sporite de servicii prestate 28

CAPITOLUL AL V-LEA. MĂSURILE DE PRECAUȚIE

1. Scopul aplicării măsurilor de precauție 29
2. Modul de aplicare a măsurilor de precauție 30
3. Măsurile reduse și sporite de precauție 32

CAPITOLUL AL VI-LEA. RAPORTAREA

1. Scopul Raportării 34

CAPITOLUL AL VII-LEA. SECRETUL PROFESIONAL

1. Noi valențe și interpretări a secretului profesional 36

CAPITOLUL AL VIII-LEA. INTERZICEREA DIVULGĂRII INFORMAȚIEI

1. Scopul Interzicerii divulgării 38

CAPITOLUL AL IX-LEA. PĂSTRAREA ȘI PROTECȚIA DATELOR

1. Scopul Păstrării datelor 39

CAPITOLUL AL X-LEA. SANȚIUNILE

1. Sanțiunile 41

CAPITOLUL AL XI-LEA. POLITICI ȘI PROCEDURI DE CONTROL INTERN

1. Rolul persoanelor investite cu atribuții de executare a Legii 43

ANEXE

LISTA ABREVIERILOR

UARM - Uniunea Avocaților din Republica Moldova

SPCSB - Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor

FATF - Financial Action Task Force, Grupul de Acțiune Financiară Internațională

PEP - Persoane expuse politic

UE - Uniunea Europeană

MONEYVAL - Comitetul de experți privind evaluarea măsurilor de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului

PROIECT

INTRODUCERE

Globalizarea este procesul ireversibil prin care lumea devine treptat un sistem statal planetar, iar **suveranitatea națională** nu mai este strict legată de configurația geografică a frontierelor, datorită modului de manifestare și de acțiune a migrației populațiilor, pieței libere de capital, investițiilor străine, terorismului, crimei organizate transnaționale și fluxului rapid și bogat de date, informații, idei și valori culturale, precum și dezvoltarea rapidă a tehnologiei, a mijloacelor de comunicații și a mijloacelor de informare financiară care au creat posibilitatea ca banii să se poată mișca oriunde în lume, ușor și cu viteze mari.

Fluxurile de bani iliciți pot deteriora integritatea, stabilitatea și reputația sectorului financiar, pot amenința dezvoltarea economiei naționale, iar **terorismul** poate submina însăși fundamentul societății noastre. **Revoluția tehnologică** și tendința spre integrare economică internațională au stimulat pe lângă efectele pozitive, o consecință subsecvent negativă. Astfel dezvoltarea vectorului transnațional al criminalității și apariția noilor forme de activități infracționale, reprezintă o consecință negativă a fenomenului globalizării cu implicații negative asupra societății democratice.

Identificarea spălării banilor, terorismului, crimei organizate și proliferării armelor de distrugere în masă, ca principalele amenințări la adresa securității statelor, au impus nu numai conjugarea eforturilor comunității internaționale în prevenirea și combaterea acestora, dar și găsirea și aplicarea de forme și metode noi de acțiune, ce constituie o nouă provocare pentru lumea civilizată modernă. În acest sens **comunitatea internațională**, exprimându-și îngrijorarea față de evoluția și impactul spălării banilor asupra societății, a acceptat și a pledat pentru combaterea comună a acestui fenomen ca fiind singura soluție posibilă, motiv pentru care organisme internaționale au creat norme uniforme în vederea prevenirii și combaterii acestui fenomen.

Luând în considerare integrarea rapidă a **Republicii Moldova** în sistemul financiar global, aceste tendințe sunt caracteristice și țării noastre, fapt care determină întreprinderea unor acțiuni adecvate din partea autorităților competente în vederea prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. Însă, este de menționat faptul că, de multe ori grupările criminale acționează în virtutea unor motivații politice, care ajung până la dorința de a-și exercita influențe directe asupra mediului politic, economic și social de pe raza unui

anumit teritoriu, oraș sau stat. **Gaura Neagră** a economiei, apare atunci când convergența dintre motivația criminală și cea politică din cadrul unei singure grupări îi permite să câștige controlul economic și politic asupra unui stat, care devine astfel prizonier al infractorilor.

Spălarea banilor și terorismul sunt fenomene globale care afectează toate țările lumii, subminând statul de drept și încrederea în instituțiile de stat. Crima organizată, spălarea banilor și fenomenul finanțării terorismului cu toate implicațiile sale asupra societății și a statului de drept, cât și a democrației sunt departe de a fi ținute sub control. Însă comunitatea internațională face eforturi considerabile în acest sens. Din acest simplu considerent au și fost încheiate tratate și convenții, au fost înființate organisme speciale, toate cu un singur scop: **Prevenirea și Combaterea acestui fenomen.**

CAPITOLUL I. CADRUL LEGISLATIV

1. INSTRUMENTELE JURIDICE INTERNAȚIONALE ÎN MATERIA SPĂLĂRII BANILOR

Republica Moldova ca subiect de drept internațional se conduce de principiul “*pacta sunt servanda*”, onorându-și obligațiile asumate în baza Tratatelor Internaționale.

Cadrul juridic internațional pentru prevenirea și sancționarea infracțiunii de spălare a banilor este unul vast. Inițial spălarea banilor a fost corelată cu lupta împotriva traficului de droguri, însă ulterior, infracțiunile predicat ale spălării banilor au fost extinse pentru a include și alte infracțiuni, precum crima organizată și corupția.

- ❖ La 20 decembrie 1988 la Viena, a fost adoptată *Convenția Națiunilor Unite împotriva traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope (în continuare Convenția de la Viena din 1988)*, considerată primul instrument juridic internațional prin care se incriminează spălarea banilor.

În prevederile Convenției se acreditează ideea potrivit căreia procesul de spălare a banilor parcurge trei etape:

- **Conversia sau plasarea** – etapa în care profitul obținut din activitățile criminale este convertit într-un activ, de regulă sume mai mici care sunt plasate în diverse instituții financiare;
- **Ascunderea sursei banilor obținuți ilegal** – etapa în care se efectuează o serie de tranzacții aparent legale, caracterizate prin frecvența, volumul sau complexitatea, astfel încât sursa veniturilor să devină greu de depistat;
- **Integrarea** – etapa în care se creează percepția de legitimitate a sursei și, respectiv, a proprietății, prin integrarea banilor în economia legală.

Convenția de la Viena din 1988, prevede fiecărui stat semnatar să adopte „*măsurile care sunt necesare pentru a permite autorităților competente să identifice, să detecteze și să înghețe sau să pună poprire asupra produselor, bunurilor,*

instrumentelor sau tuturor celorlalte lucruri obținute ca urmare a săvârșirii infracțiunii de trafic de droguri, în scopul unei eventuale confiscări.”

Republica Moldova a ratificat Convenția de la Viena din 1988 prin Hotărârea Parlamentului Nr. 252-XIII din 02.11.94, aceasta intrând în vigoare la 16 mai 1995.

❖ În luna septembrie 2003 și în luna decembrie 2005 au intrat în vigoare Convenția de la Palermo și respectiv Convenția de la Merida. Ambele instrumente juridice internaționale extind scopul incriminării spălării banilor, prevăzând faptul că spălarea de bani nu este specifică numai traficului ilicit de droguri, ea acoperă și alte forme de crimă organizată.

Ambele Convenții au lăsat la latitudinea statelor membre, în ipoteza în care principiile fundamentale ale dreptului intern impun, de a dispune ca infracțiunea de spălare de bani descrisă în cele două Convenții să nu se aplice persoanelor care au săvârșit interacțiunea principală.

Republica Moldova a ratificat Convenția de la Palermo din 2003 prin Legea Nr.15-XV din 17.02.2005, aceasta intrând în vigoare la 16 septembrie 2005.

Republica Moldova a ratificat Convenția de la Merida din 2005 prin Legea Nr. 158-XVI din 06.07.2007, aceasta intrând în vigoare la 1 octombrie 2007.

Articolul 3 din Convenția de la Viena, Articolul 6 din Convenția de la Palermo și Articolul 23 din Convenția de la Merida solicită statelor semnatare să incrimineze „achiziția, posesia sau utilizarea” de venituri sau proprietăți de origine infracțională dacă „cunosc, la momentul primirii lor, că aceste venituri sunt de origine infracțională”.

Articolul 7 al Convenției de la Palermo și Articolul 14 al Convenției de la Merida solicită statelor să instituie regimuri naționale comprehensive pentru a identifica și

descuraja toate formele de spălare a banilor, în special în sectorul financiar-bancar, unde vulnerabilitatea este de rangul cel mai înalt.

- ❖ Grupul de Acțiune Financiară, denumit Financial Action Task Force (în continuare FATF), a fost înființat la Summit-ul G7 de la Paris, în 1989, fiind un organism inter-guvernamental care dezvoltă, stabilește și promovează standardele internaționale de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului.

La prezent, FATF include 34 de membri, dintre care 32 de țări, două organizații internaționale, mai mult de 20 de observatori, dintre care cinci organisme regionale tip FATF și peste 15 alte organizații sau organisme internaționale. FATF a elaborat 40+9 Recomandări care formează cadrul internațional al luptei împotriva spălării banilor și finanțării terorismului, ulterior Recomandările sunt actualizate periodic, având în vedere evoluția și tendințele celor două fenomene pe plan global.

FATF promovează adoptarea și implementarea măsurilor adecvate la nivel global, monitorizează progresul înregistrat de membrii săi în vederea implementării măsurilor necesare și revizuieste tehnicile de finanțare a terorismului și a măsurilor de combatere a acestui fenomen.

Menționăm că, deși Republica Moldova nu este un stat membru FATF, cooperarea cu acest organism internațional are loc prin prisma Comitetul MONEYVAL (membru asociat al FATF).

2. INSTRUMENTELE JURIDICE REGIONALE ÎN MATERIA SPĂLĂRII BANILOR

- ❖ Comitetul MONEYVAL, denumit Comitetul Selectat de Experți pentru Evaluarea Măsurilor de Combatere a Spălării Banilor, a fost înființat în anul 1997, în cadrul Consiliului Europei. Scopul Comitetului este de a asigura că statele au sisteme eficiente de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului în vigoare și acestea sunt în conformitate cu standardele internaționale relevante în domeniu.

Rapoartele de evaluare furnizează recomandări detaliate privind modul de îmbunătățire a eficienței sistemului național de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului, precum și a capacității statelor de a coopera la nivel internațional în acest domeniu.

Republica Moldova a fost supusă celei de-a cincea runde de evaluare privind conformitatea cu prevederile internaționale în domeniul prevenirii spălării banilor și combaterii finanțării terorismului, de către Comitetul MONEYVAL, în toamna anului 2018. Raportul a fost discutat și aprobat în cadrul Ședinței Plenare MONEYVAL, în vara anului 2019.

- ❖ *Convenția europeană privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii, adoptată la Strasbourg la 8 noiembrie 1990 oferă în Articolul 6 una dintre cele mai complete definiții a spălării banilor.*

Republica Moldova a ratificat Convenția de la Strasbourg din 1990 prin Legea nr.914-XV din 15.03.2002, aceasta intrând în vigoare la 01 septembrie 2002.

- ❖ Un alt instrument juridic relevant în domeniu, este Convenția Consiliului Europei privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului, denumită Convenția de la Varșovia, a fost adoptată la 16 mai 2005.

Republica Moldova a ratificat Convenția de la Varșovia din 2005 prin Legea nr.165-XVI din 13.07.2007, aceasta intrând în vigoare la 01 mai 2008.

- ❖ În anul 2015, la nivelul Uniunii Europene a fost adoptată o nouă Directivă (*Directiva UE 849/2015 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015*) privind

prevenirea utilizării sistemului financiar, în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului. Este important de precizat faptul că atât la nivel internațional, cât și la nivel european, constatându-se legătura indisolubilă între spălarea banilor și finanțarea terorismului, ambele au fost reglementate prin instrumente juridice comune. Aceste tipuri de reglementări juridice au avut în vedere riscul clar că fondurile de origine ilegală sau chiar legală sunt utilizate în scopuri teroriste, în acest sens Directiva are o abordare bazată pe risc, cu punctul de plecare în necesitatea ca statele membre și non membre precum este și Republica Moldova să înțeleagă și să atenueze riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului.

Deși Republica Moldova nu este membră la Uniunea Europeană, agenda europeană a Republicii Moldova stabilită prin Acordul de Asociere încheiat între această țară și Uniunea Europeană în data de 27.06.2014, obligă expres Republica Moldova să transpună în legislația națională prevederile fostelor Directive din materia spălării banilor.

3. INSTRUMENTELE JURIDICE NAȚIONALE ÎN MATERIA SPĂLĂRII BANILOR

La nivel național, prevenirea și combaterea spălării banilor se desfășoară în baza a două legi,

- ❖ **Codul penal** al Republicii Moldova din 18.04.2002
- ❖ **Legea Nr.308** din 22.12.2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (în continuare Legea 308/2017).

În Nota Informativă a Proiectului de Lege cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, este expres menționat faptul că la elaborarea proiectului au fost utilizate prevederile ambelor standarde, atât Directiva UE 849/2015 cât și Recomandările FATF (actualizate în 2012), la fel și consultarea experienței altor țări din UE care au obținut un rating și scor bun în cadrul rundelor de evaluare efectuate de către Comitetul MONEYVAL.

Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (în continuare SPCSB) din Republica Moldova a aprobat următoarele ordine și instrucțiuni pentru a oferi suport entităților raportoare (precum sunt avocații) și a organelor cu funcție de supraveghere (precum este Uniunea Avocaților din Republica Moldova, în continuare UARM):

- Ordinul 15 din iunie 2018 cu privire la aprobarea Ghidului privind identificarea și raportarea activităților sau tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor;
- Ordinul 16 din iunie 2018 cu privire la aprobarea Ghidului privind identificarea și raportarea activităților sau tranzacțiilor suspecte de finanțarea terorismului;
- Ordinul 17 din iunie 2018 cu privire la aprobarea Ghidului privind identificarea și monitorizarea persoanelor expuse politic;
- Ordinul 18 din iunie 2018 cu privire la raportarea activităților sau tranzacțiilor care cad sub incidența Legii nr. 308/2017 din Republica Moldova.

Instrumente juridice, precum și legislația în materia spălării banilor se poate găsi pe website-ul oficial al Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor.

CAPITOLUL AL II-LEA. SPĂLAREA BANILOR

1. CE ESTE SPĂLAREA BANILOR?

Din punct de vedere istoric fenomenul spălării banilor, a apărut cu mult timp în urmă fiind legat de comerțul propriu zis și mai apoi de sistemul bancar. Însă dacă analizăm terminologia noțiunii de spălare a banilor, ne putem opri la era prohibiției anilor 1920, a Statele Unite ale Americii, când interzicerea consumării, producerii, vânzării și transportării de alcool, la fel și restricțiile impuse de stat asupra jocurilor de noroc au dus la îmbogățirea infractorilor și în special a crimei organizate (Mafiei), care se avantaja din nerespectarea interdicțiilor impuse. Sumele mari de bani în numerar constituiau o problemă, de aceea rezolvarea acestei dileme a fost deschiderea unor afaceri paravan, (în deosebi spălătorii de mașini și/sau rufe) care aveau la bază aparența legală a unei afaceri care produce sume enorme de bani.

Din punct de vedere doctrinar se consideră că spălarea banilor este un proces sau un complex de acțiuni prin care se urmărește ascunderea originii, dar și posesia banilor proveniți din activități ilegale, prin intermediul unui ciclu de tranzacții care au rolul să redea caracterul legal al acestor venituri.

Cu toate că spălarea banilor în aparență creează impresia unei infracțiuni lipsite de victime, în realitate, criminalitatea organizată ar fi dificil de imaginat fără existența spălării banilor. Deși spălarea banilor este considerată un tip de crimă independentă, ea este asociată cu alte forme de infracțiune cum ar fi **corupția**, **evaziunea fiscală**, **traficul de droguri** etc. Crima de spălare a banilor necesită o infracțiune predicat, generatoare de venit, însoțită de intenția de a ascunde veniturile infracțiunii sau de a continua infracțiunea criminală.

Procesul spălării banilor este compus din trei etape ele se pot denumi diferit însă,

- prima etapă are la bază introducerea în sistemul economico-financiar a veniturilor ilicite
- a doua etapă are ca scop ascunderea originii veniturilor ilicite
- cea de-a treia etapă reprezintă crearea aparenței legale a originii veniturilor ilicite

2. ANALIZA ȘI METODELE DE SPĂLARE A BANILOR

Articolul 243 din Codul Penal al Republicii Moldova definește infracțiunea de spălare a banilor ca:

“(1) Spălarea banilor săvârșită prin:

a) convertirea sau transferul bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite, în scopul de a tăinu sau de a deghiza originea ilicită a bunurilor sau de a ajuta orice persoană, implicată în comiterea infracțiunii principale, de a se sustrage de la consecințele juridice ale acestor acțiuni;

b) tăinuirea sau deghizarea naturii, originii, amplasării, dispunerii, transiterii, deplasării proprietății reale a bunurilor ori a drepturilor aferente de către o persoană care știe sau trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite;

c) dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite;

d) participarea la orice asociere, înțelegere, complicitate prin acordarea de asistență, ajutor sau sfaturi în vederea comiterii acțiunilor prevăzute la lit. a)-c)

se pedepsește cu amendă în mărime de la 1350 la 2350 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, de la 8000 la 11000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

a) - exclusă

b) de două sau mai multe persoane;

c) cu folosirea situației de serviciu

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 2350 la 5350 unități convenționale sau cu închisoare de la 4 la 7 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 10000 la 13000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita anumite activități sau cu lichidarea persoanei juridice.

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

a) de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală;

b) în proporții deosebit de mari,

se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 10 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 13000 la 16000 de unități convenționale sau cu lichidarea persoanei juridice.

(4) Acțiuni ilicite constituie se faptele comise în afara teritoriului țării dacă acestea conțin elementele constitutive ale unei infracțiuni în statul în care au fost comise și pot constitui elementele constitutive ale unei infracțiuni comise pe teritoriul Republicii Moldova.”

Pentru examinarea unei infracțiuni de spălare a banilor, în procesul de judecată, trebuie să se stabilească dacă veniturile spălate reprezintă “proprietăți criminale” sau “venituri ilicite”.

După cum am observat există patru acțiuni principale.

1) *convertirea sau transferul bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite, în scopul de a tăinu sau de a deghiza originea ilicită a bunurilor sau de a ajuta orice persoană, implicată în comiterea infracțiunii principale, de a se sustrage de la consecințele juridice ale acestor acțiuni;*

- Prin sintagma “...știe ori trebuia să știe...”, putem concluda că cerința de a demonstra intenția din partea acuzării în vederea comiterii infracțiunii de spălare de bani nu este obligatorie, obligația de a dovedi necunoașterea originii bunurilor este pusă în sarcina infractorului. Este important de menționat faptul că existența elementului de cunoaștere sau suspiciune este suficientă în vederea comiterii infracțiunii de spălare a banilor.

b) *tăinuirea sau deghizarea naturii, originii, amplasării, dispunerii, transiterii, deplasării proprietății reale a bunurilor ori a drepturilor aferente de către o persoană care știe sau trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite;*

- Spre exemplu, persoana fizică sau juridică care își investește profitul obținut ilegal într-o activitate comercială legală, sau transferă fondurile ilicite într-o jurisdicție offshore pentru a ascunde acele veniturile obținute pe căi ilegale comite infracțiunea de spălare a banilor.

c) dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite;

- În cazul în care o persoană fizică sau juridică a dobândit în mod conștient un bun ori o societate pe acțiuni, care spre exemplu, a fost achiziționată de la un partener al cărui venituri au fost obținute din surse ilegale, poate fi considerată o infracțiune de spălare a banilor.

d) participarea la orice asociere, înțelegere, complicitate prin acordarea de asistență, ajutor sau sfaturi în vederea comiterii acțiunilor prevăzute la lit. a)-c)

- Pot fi trași la răspundere atât infractorul, cât și persoanele terțe care au oferit asistență, ajutor sau sfaturi infractorului pentru a ascunde veniturile infracționale. Din această categorie fac parte și avocații, consultanții, notarii etc.

Este important de menționat că, pe lângă consilierea propriu-zisă a acelor scheme de spălare a banilor de către avocați, însăși litigiul propriu zis poate fi folosit ca un vehicul de spălare a banilor, spre exemplu onorariile oferite avocaților pot fi utilizate în calitate de metodă de spălare a veniturilor infracționale.

Acțiunile descrise în art. 243 al Codului Penal al Republicii Moldova atrag aplicarea prevederilor art. 3 alin. (1) lit. b) și c) din Convenția de la Viena din 1988; art. 6 din Convenția de la Palermo; art. 23 din Convenția de la Merida; art. 1 din Directiva UE 849/2015 și art.3 para. (1) din Directiva (UE) 2018/1673.

Toate faptele prescrise sub infracțiunea de spălare a banilor sunt bazate pe cunoștința sau suspiciunea existenței bunurilor sau veniturilor ilicite. Existența elementului de suspiciune este suficientă pentru comiterea infracțiunii de spălare a banilor.

Astfel, reieșind din prevederile Codului Penal al Republicii Moldova putem concluziona că **Subiectul infracțiunii** de spălare a banilor poate fi orice persoană fizică, care la momentul comiterii infracțiunii a împlinit vârsta de 16 ani, în baza art. 21 alin. (1); iar răspunderea persoanelor juridice, cu excepția autorităților publice, poate fi atrasă doar de o infracțiune comisă de persoana fizică care deține controlul efectiv asupra persoanei juridice.

Obiectul infracțiunii de spălare a banilor îl reprezintă orice bun provenit din activitate infracțională. Deși Codului Penal nu definește expres termenii de “bun“ sau “bun provenit din activitate infracțională”, art. 3 din Legea 308/2017 definește termenii de “bunuri” și respectiv “bunuri ilicite” ca:

“bunuri – mijloace financiare, fonduri, venituri, orice categorie de valori (active) corporale sau incorporale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, precum și acte sau alte instrumente juridice în orice formă, inclusiv în formă electronică ori digitală, care atestă un titlu ori un drept, inclusiv orice cotă (interes) cu privire la aceste valori (active);”

„bunuri ilicite – bunuri destinate, folosite sau rezultate, direct sau indirect, din săvârșirea unei infracțiuni, orice beneficiu obținut din aceste bunuri, precum și bunuri convertite sau transformate, parțial sau integral, din bunuri destinate, folosite sau rezultate din săvârșirea unei infracțiuni și beneficiul obținut din aceste bunuri;”

Respectiv, bunurile ilicite pot lua forma atât finanțelor cât și a bunurilor mobile, imobile, necorporale, spre exemplu proprietăți imobiliare, bijuterii, drepturi de achiziționare a acțiunilor într-o societate, etc.

Este important de menționat că definiția bunurilor ilicite nu conține cerințe pentru dovedirea infracțiunii subiacente care a dat naștere proprietății ilegale, în acest sens, chiar dacă o parte din proprietatea ilicită reprezintă rezultatul unei acțiuni infracționale, proprietatea în cauză va fi considerată drept bun ilicit.

Cu referire la aplicarea teritorială a infracțiunii de spălare a banilor, organele de drept, organele procuraturii și instanțele judecătorești ale Republicii Moldova au jurisdicție teritorială și extrateritorială asupra infracțiunii de spălare a banilor. Astfel, o infracțiune predicat care a avut loc în afara jurisdicției Republicii Moldova poate declanșa o investigație de spălare a banilor din partea autorităților Republicii Moldova dacă elementele constitutive ale infracțiunii predicat au o infracțiune echivalentă în Republica Moldova sau infracțiunea de spălare a banilor întrunește una dintre cerințele art. 11 a Codului Penal ori are o natură transnațională în baza art. 12 alin. (2) a Codului Penal.

Însă, dacă o persoană investește profiturile obținute din cultivarea de cannabis, ceea ce este ilegal în Republica Moldova, însă nu este ilegal în țara în cauză, pentru deschiderea unui centru distractiv în Republica Moldova, nu există infracțiunea de spălare a banilor din simplul considerent că profiturile nu au fost obținute din activități infracționale.

Spălarea banilor este o amenințare din cel puțin următoarele puncte de vedere:

- alimentează corupția și crima organizată, permițând coruperea reprezentanților puterii publice dintr-un stat, astfel subminând Statul de Drept;
- facilitează terorismul, în sensul în care oferă posibilitatea grupurilor teroriste de a obține banii necesari pentru achiziționarea armelor;
- afectează reputația băncilor;
- afectează pe termen lung dezvoltarea statelor, întrucât banii negri nu sunt de natură să atragă acel tip de investiții care sunt fundamentale pe stabilitate și buna guvernare.

CAPITOLUL AL III-LEA. FINANȚAREA TERORISMULUI

În ciuda eforturilor întreprinse de organizațiile internaționale, grupările teroriste au profitat de globalizare pentru a se extinde și s-au adaptat ușor la noile tehnici și resurse financiare. Metodele și sursele teroriștilor sunt complexe și variază în funcție de mărimea și orientările celei teroriste, de regiune, de țară și de oportunitățile pe care le pot specula, scopul final fiind de a atrage fonduri. După atacurile teroriste din New York, s-a instituit necesitatea de a se combina eforturile și experiența în războiul contra finanțării terorismului.

Grupările teroriste diferă de alte organizații criminale în funcție de motivație și scopul urmărit. În fapt, spre deosebire de grupările de crimă organizată care vizează, în primul rând, obținerea de venituri și multă discreție, grupările teroriste, de obicei, „*nu au scopuri financiare*”, ci de impunere printr-o largă publicitate a ideologiei lor, folosind violența, amenințarea și intimidarea.

În efortul de combatere a finanțării terorismului, FATF este recunoscută și ca emitent de standarde internaționale, însă ea nu definește în mod specific termenul de finanțare a terorismului în Recomandările sale Speciale, din simplul considerent ca țările membre să ratifice și să implementeze Convenția de la Palermo, în acest fel definiția din Convenție devine unanim acceptată de toate țările în cauză.

1. CE ESTE TERORISMUL?

Prin Terorism se înțelege ansamblul de acțiuni și amenințări care prezintă pericol public și afectează securitatea națională. Actele de terorism au următoarele trăsături:

- sunt săvârșite premeditat de organizații sau grupări teroriste, motivate de ideologii și atitudini extremiste, ostile față de alte entități, împotriva cărora acționează prin modalități violente și distructive;
- au ca scop realizarea unor obiective specifice, de natură politică;
- vizează factori umani și factori materiali din cadrul autorităților și instituțiilor publice, populației civile sau al oricărui alt segment aparținând acestora;
- produc stări de teroare cu un puternic impact psihologic asupra populației, menit să atragă atenția asupra scopurilor urmărite.

Actele de terorism pot fi de natură transnațională dacă:

- sunt săvârșite pe teritoriul a cel puțin două state;
- sunt săvârșite pe teritoriul unui stat, dar o parte a planificării, pregătirii, conducerii sau a controlului acestora are loc pe teritoriul altui stat;
- sunt săvârșite pe teritoriul unui stat, dar implică o entitate teroristă care desfășoară activități pe teritoriul unui stat, dar implică o entitate teroristă care desfășoară activități pe teritoriul altui stat;
- sunt săvârșite pe teritoriul unui stat, dar au efecte substanțiale pe teritoriul altui stat.

Este important de menționat că de cele mai multe ori, teroristul este cetățeanul statului A, dar are naționalitatea statului B, acționează împotriva statului C, cu arme procurate din statul D de intermediari din statul E, dorește ca actele sale să se bucure de o publicitate cât mai mare cel puțin în aceste state și să capteze interesul mijloacelor mass-media și simpatia conaționalilor săi.

2. ANALIZA ȘI METODELE DE FINANȚARE A TERORISMULUI

Spălarea banilor și finanțarea terorismului sunt efectuate sub forma unor tranzacții și activități similare, majoritatea fiind legate de ascunderea bunurilor. Spălarea de bani se efectuează prin trimiterea de bunuri ilicite prin canale legale, în scopul ascunderii provenienței infracționale, în timp ce finanțarea terorismului se efectuează prin transferarea bunurilor/veniturilor legale ori ilegale, folosind o cale prin care să ascundă sursa și scopul utilizării acestora. În linii generale tehnicile folosite pentru a spăla banii și tehnicile utilizate pentru a ascunde sursa sau scopul finanțării terorismului sunt esențial aceleași.

În ceea ce privește întreținerea întregului mecanism, cea mai mare parte a fondurilor este destinată: susținerii financiare a membrilor organizației, antrenamentele, planificările, recrutările, achizițiile, pregătirile, comunicațiile, transporturile, recunoașterea țintelor, întreținerea caselor conspirative, menținerea rețelelor internaționale, tehnicile de persuasiune, propaganda, etc.

Este important de menționat că orice susținere financiară, orice formă de acțiune, act de încurajare, planificare sau participare la un act de teroare se consideră a fi o sursă de finanțare a terorismului. Putem astfel observa faptul că finanțarea terorismului nu are doar elemente financiare, ci și elemente ce țin de acțiune, implicare directă sub orice formă. Atentatele teroriste necesită sume relativ mici pentru înfăptuirea lor.

Ca și spălarea banilor, finanțarea terorismului parcurge trei etape, respectiv:

- prima etapă vizează obținerea ori colectarea fondurilor;
- a doua etapă vizează transferul fondurilor;
- și a treia etapă vizează distribuirea fondurilor.

Există două modalități de a obține fondurile necesare finanțării terorismului. **Prima metodă** este colectarea de fonduri prin crearea și gestionarea unor surse ale unui venit legal, cum ar fi cel provenit din acțiunile caritabile și/sau din donațiile provenite din surse publice, cât și private, care reprezintă un segment important în activitatea de sprijin financiar al grupărilor teroriste prin schimbarea destinației acestora.

Sursele legale pot varia de la afaceri mici și mijlocii (ferme, pescării), la afaceri mari (corporatii, companii) și pot activa în domenii diverse (industrie, transporturi, imobiliare, agricultură, piața economică). La fel sursele legale sunt considerate a fi afacerile legale, asociațiile de caritate, organizațiile non-guvernamentale, zakatul și donațiile de orice fel.

Spre exemplu, asociațiile de caritate și ONG-urile pot genera fonduri din mai multe zone ale lumii și pot avea sucursale în diverse țări. Organizațiile teroriste își trimit oamenii în aceste zone pentru a controla fondurile sau pentru a le deturna. Mai mult decât atât, aceste surse financiare legale se bucură de încrederea publică și au parte de controale rare și mai puțin atente din partea autorităților. Este extrem de greu pentru autorități să depisteze care sunt asociațiile de caritate sau ONG-urile cu intenții dubioase, traseul veniturilor și a beneficiarului final.

Este de menționat că mediul favorabil în care grupările teroriste își pot dezvolta afacerile este reprezentat de zonele în care fiscalitatea este scăzută, iar fraudă poate fi făcută fără probleme.

Cea de-**a doua metodă** de finanțare a terorismului reprezintă obținerea de venituri din activități ilicite asociate crimei organizate, acestea pot fi: traficul cu monedă falsă, furtul de autovehicule de lux și comercializarea acestora, traficul de materiale radioactive, traficul cu opere de artă, traficul ilicit de stupefiante etc.

În Republica Moldova, în art. 279 a Codului Penal, finanțarea terorismului se definește ca punerea la dispoziție sau colectarea intenționată de către orice persoană, prin orice metodă, direct sau indirect, a bunurilor de orice natură dobândite prin orice mijloc, sau prestarea unor servicii financiare în scopul utilizării acestor bunuri ori servicii sau cunoscând că vor fi utilizate, în întregime sau parțial:

- a) la organizarea, pregătirea ori comiterea unei infracțiuni cu caracter terorist;
- b) în orice scop, de către un grup criminal organizat, o organizație criminală sau de o persoană aparte care comite ori întreprinde tentative de comitere a unei infracțiuni cu caracter terorist sau care organizează, dirijează, se asociază, se înțelege în prealabil, instigă sau participă în calitate de complice la comiterea acestei infracțiuni.

CAPITOLUL AL IV-LEA. ABORDAREA BAZATĂ PE RISC

Ca urmare, după implicarea Republicii Moldova între anii 2010 și 2014 la schema internațională denumită „Laundromatul Rusesc”, la fel și implicarea instituțiilor statului, la sfârșitul anului 2014, în urma cărora a fost afectată situația economică din țară unde s-au delapidat aproximativ 12% din PIB-ul Republicii Moldova, Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială și Parlamentul Uniunii Europene au subliniat necesitatea îmbunătățirii transparenței, supravegherii statului și a mecanismelor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului. Aceste obiective au fost mai apoi completate de cerințele Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, potrivit căruia cadrul legislativ al Republicii Moldova privind prevenirea spălării banilor trebuia fi ajustat la cadrul normativ al Uniunii Europene, în special Directiva UE 849/2015.

În toamna anului 2017, la nivel național au fost evaluate riscurile în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului după care a fost publicat Raportul privind evaluarea națională a riscurilor (în continuare ENR). Potrivit *Manualului Metodic pentru aplicarea măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțare a terorismului de către alți participanți profesioniști*, **obiectivul** principal al ENR este de a identifica, analiza și recunoaște riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului cu care se confruntă Republica Moldova. Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor în comun cu alte organe de supraveghere și organe de ocrotire a normelor de drept sunt responsabili de organizarea evaluării naționale a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, care se organizează cel puțin o dată la 3 ani, ulterior, în 2020 se preconizează o nouă evaluare națională a riscurilor.

Cu toate că vulnerabilitățile estimate ale riscurilor de spălare a banilor pentru avocați sunt scăzute, ENR a identificat cel mai mare risc pentru avocați de care trebuie să se țină cont, acesta fiind companiile înregistrate în Republica Moldova ale căror beneficiari efectivi sunt necunoscuți.

1. SCOPUL ABORDĂRII BAZATE PE RISC

Conform actelor normative, noțiunea de abordare bazată pe risc înseamnă utilizarea unui proces de luare a deciziilor, bazat pe dovezi, pentru a preveni și a combate eficient riscurile

de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, identificate la nivel operațional, sectorial și național.

Riscurile diferă de la un sector la altul, de la o țară la alta, de aceea **scopul** unei abordări bazată pe risc înseamnă că statele, autoritățile competente și entitățile raportoare înțeleg, evaluează și identifică riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului la care sunt expuși, respectiv și întreprind măsurile adecvate de atenuare a riscurilor în corespundere cu nivelul de risc identificat.

FATF recunoaște că autoritățile naționale în colaborare cu entitățile raportoare sunt cel mai bine poziționate pentru a identifica riscurile individuale de țară, sector și entitate, în același sens de idei, fiecare cabinet al avocatului și birou asociat de avocați este cel mai bine poziționat pentru a-și dezvolta programe, politici și proceduri proprii în vederea identificării și evaluării riscurilor aferente spălării banilor și finanțării terorismului privind clienții săi, precum și a diminuării acelor riscurilor.

Evaluările la nivel de client trebuie să fie realizate înainte de inițierea relației cu clientul, la fel și pe întreaga durată a acesteia. Chiar dacă nu există o abordare universală aplicabilă, riscurile, conform Recomandărilor FATF, se pot împărți în trei mari categorii. Atât biroul asociat de avocați cât și cabinetul avocatului trebuie să atragă atenția la următorii factori de risc: jurisdicțional, de client și de serviciile prestate.

2. RISCURILE SPORITE GEOGRAFICE/JURISDICȚIONALE

În continuare prezentăm jurisdicțiile care au un risc sporit:

- (1) Jurisdicțiile **supuse** sancțiunilor, embargourilor, spre exemplu impuse de către Organizația Națiunilor Unite și/sau altor măsuri similare;
- (2) Jurisdicțiile **lipsite** de sisteme efective de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, identificate de sursele credibile (prin surse credibile putem înțelege organizațiile bine cunoscute în plan internațional Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, FATF, Grupul EGMONT etc.);
- (3) Jurisdicțiile **care sprijină** finanțarea terorismului sau a organizațiilor teroriste, identificate de surse credibile internaționale, regionale;

- (4) Jurisdicțiile cu **un nivel sporit** de corupție și/sau alte activități criminale, identificate de sursele credibile la nivel internațional, regional.

Ca exemplu, o țară poate fi un centru financiar offshore, iar infractorii la rândul său doresc să înființeze societăți fictive în acea zonă, riscul acestei jurisdicții este unul sporit. De asemenea o țară care are legi pentru stimularea investițiilor străine, la fel poate fi deosebit de vulnerabilă la spălarea banilor, prin intermediul afacerilor imobiliare.

Este important de menționat că Republica Moldova, în 2017, a inițiat programul viza de aur, care permite persoanelor fizice să dobândească cetățenia Republicii Moldova în schimbul unor investiții (fără necesitatea de a se muta în țară). Aceste persoane ar putea utiliza abuziv cetățenia Republicii Moldova, în diferite feluri, inclusiv în scopul de evaziune fiscală.

Un alt lucru important de menționat ce ține de evaziunea fiscală, este faptul că pentru a combate evaziunea fiscală, toate statele membre ale Uniunii Europene fac schimb de informații între ele dar și cu statele terțe în mod automat, pe baza Directivei UE privind cooperarea administrativă (DAC 2), respectiv prin Standardul comun de raportare al Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD). Cu toate acestea, Republica Moldova nu s-a angajat încă să implementeze schimbul automat cu vreo altă țară. Această situație nu doar împiedică Republica Moldova să combată evaziunea fiscală, cu privire la rezidenții săi (în sensul dacă dețin conturi bancare nedeclarate peste hotare sau nu), ci creează și riscuri pentru alte state membre UE.

3. RISCURILE SPORITE DE CLIENT

Din categoriile de clienți ale căror activități ne pot indica un risc sporit includ următoarele persoane:

- (1) Persoanele expuse politic naționale și internaționale;
- (2) Persoanele juridice care generează sume substanțiale de/în numerar, cum ar fi întreprinderile mari, casele de schimb valutar, cazinourile etc.;
- (3) Caritățile, non-profitul și organizațiile care nu sunt monitorizate sau supravegheate într-un mod adecvat de către autoritățile competente;
- (4) Clienții care își desfășoară relațiile de afacere sau solicită servicii neobișnuite în circumstanțe neconvenționale (necontractuale);
- (5) Clienții care apelează la instituții financiare sau bancare și care prezintă suspiciuni, sau nu sunt monitorizați în mod adecvat de către autoritățile competente;
- (6) Clienții care nu au o adresă de domiciliu, ori au multiple adrese, fără un motiv legitim;
- (7) Clienții care folosesc metodele legitime, dar fără un careva motiv întemeiat legal și/sau economic.
- (8) Relațiile între client și avocat unde se face dificilă identificarea beneficiarului efectiv;

Spre exemplu unul din semnalele de alarmă în ce privește clienții ar fi folosirea mai multor conturi bancare sau conturi străine fără un motiv justificat. Un alt semnal de alarmă ar fi cazul în care bunul este achiziționat cu numerar și imediat acesta este folosit ca garanție pentru un împrumut.

În evaluarea riscurilor de client, avocații trebuie să aibă în vedere cel puțin următorii factori:

- scopul relației de afacere/serviciului prestat
- amploarea serviciului solicitat de client
- periodicitatea sau durata relației de afacere
- dacă serviciile solicitate de client implică jurisdicții de risc, sau clientul propriu are cetățenia unei sau mai multe jurisdicții de risc.

4. RISCURILE SPORITE DE SERVICIILE PRESTATE

Factorii menționați mai jos, ar putea/pot constitui de sine stătător ori în combinație o circumstanță de risc sporit.

- (1) Serviciile, în care avocații acționează în calitate de intermediari financiari;
- (2) Serviciile care oferă posibilitatea de a ascunde proprietatea beneficiarului de la autoritățile competente;
- (3) Serviciile cerute de client pentru care avocatul nu are competența necesară;
- (4) Transferul de bunuri imobiliare sau tranzacții similare între părți pe o perioadă de durată de timp neobișnuit de scurtă și fără nici un motiv legal, fiscal, comercial, economic sau de altă natură legitimă;
- (5) Plățile primite de la persoane terțe necunoscute sau plățile primite în numerar, unde această metodă de plată nu este/ar fi tipică;
- (6) Tranzacțiile în care clientul nu identifică motive legitime pentru sumele transmise;
- (7) Clienții care oferă sume extraordinare pentru servicii ce nu au o justificare, sau o astfel de necesitate (în cazul în care există un acord de bună credință între client și avocat pentru o reprezentare de succes, nu ar fi considerat un factor de risc);
- (8) Mecanismele de distribuție și de utilizare a noilor tehnologii informaționale care țin de tranzacțiile valutare de exemplu, folosirea cripto valurilor.

După cum am menționat riscurile potențiale de spălare a banilor și de finanțare a terorismului pot varia în dependență de serviciile juridice oferite de avocați, de tipul și identitatea clientului, de natura relației client-avocat. Evaluarea de risc necesită a fi documentată în scris, iar nivelul de risc trebuie identificat ca fiind nivel redus sau sporit.

CAPITOLUL AL V-LEA. MĂSURILE DE PRECAUȚIE

Conform standardelor internaționale și a legislației naționale, toate entitățile raportoare, descrise în art. 4 a Legii nr. 308/2017, aplică măsurile de precauție privind toți clienții săi existenți sau în curs de devenire.

Măsurile de precauție se aplică:

- până la inițierea relației cu clientul,
- pe parcursul relației cu clientul, (dacă de exemplu la inițierea relației nu au apărut careva semnale de alarmă, nu înseamnă ca pe parcursul relației nu vor parveni schimbări)
- atunci când există suspiciunea de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului, (spre exemplu reieșind din abordarea bazată pe risc)
- atunci când există suspiciuni privind veridicitatea, insuficiența și/sau precizia datelor de identificare.

Este important de menționat faptul că în cazul în care un avocat nu realizează alte activități decât cele de apărare a intereselor clientului său în cadrul procedurilor judiciare penale obligația de raportare a activităților suspecte către SPCSB, nu este necesară, însă măsurile de precauție trebuie să fie în permanență aplicate și actualizate la necesitate.

1. SCOPUL APLICĂRII MĂSURILOR DE PRECAUȚIE

De regulă, persoanele care doresc să comită infracțiunea de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului încerca să-și ascundă adevărata identitate prin diferite metode. De aceea, aplicarea măsurilor de precauție are drept **scop** nu numai prevenirea spălării banilor și combaterea finanțării terorismului dar și protejarea avocaților, permițând liber profesioniștilor

- să cunoască identitatea clientului, inclusiv a identității și a structurii beneficiarului efectiv;
- să estimeze și să evalueze modul în care un anumit client este expus riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului
- să înțeleagă viitoarea relație cu clientul respectiv.

Cu ajutorul acestor avocații nu doar respectă obligațiile legale și statutare asumate, dar în același timp pot lua decizii informate cu privire la clienții săi, acceptabilitatea clienților săi, situația acestora ș.a.

2. MODUL DE APLICARE A MĂSURILOR DE PRECAUȚIE

Ținând cont de tipul clientului, jurisdicția, relația de afacere și/sau tranzacția solicitată, modalitatea de aplicare a măsurilor de precauție urmează a fi stabilită printr-o abordare bazată pe risc.

Reieșind din prevederile legale și standardele internaționale, măsurile de precauție privind clienții cuprind:

- identificarea și verificarea identității clienților săi actuali sau potențiali;

Este important de menționat faptul că există o diferență între identificare și verificare. Prima denotă o simplă comunicare sau obținere a informației de identificare. Cea din urmă, se face pe baza obținerii sau vizualizării documentelor originale.

Pentru o persoană fizică, identificarea la fel și verificarea, ambele sunt obligatorii.

- în scopul identificării este nevoie de numele complet al persoanei respective, data/luna/anul nașterii și adresa de domiciliu
- în scopul verificării identității este necesar exemplarul original sau o copie certificată a unui pașaport valabil, carnet de conducere valabil cu fotografie și/sau un act de identitate națională; copia se păstrează.

În ceea ce privește persoanele juridice și beneficiarii efectivi, este suficientă identificarea acestora. Însă, în cazul în care există un risc sporit de spălare a banilor și/sau de finanțare a terorismului, verificarea este obligatorie. Aici, pe lângă cele menționate mai sus, un al doilea document se poate cere, care poate fi o notificare fiscală, documentul unei citații în instanță, o factură curentă de utilități etc.; copiile documentelor se păstrează.

- identificarea beneficiarului efectiv;

Întotdeauna trebuie să fie aplicate măsurile rezonabile care ajută la înțelegerea structurii proprietății și structurii de control a clientului.

Un lucru important de menționat este faptul că Directiva UE solicită statelor membre să creeze registre ale beneficiarilor efectivi pentru societățile comerciale și trusturile, prin care să se poată identifica persoanele fizice care dețin, controlează și/sau beneficiază în final de aceste entități juridice. Acest fapt contribuie la prevenirea ascunderii unor infractori în spatele unor entități discrete pentru a deschide conturi bancare, a achiziționa bunuri imobiliare sau a simula tranzacții în cadrul unor acțiuni de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului. Cu toate că Republica Moldova nu are un astfel de registru, cerința ca orice persoană care înregistrează o societate sau un trust să declare și beneficiarul efectiv, de aici își găsește valoare.

La fel, având în vedere că PEP (persoanelor expuse politic), sunt clienții care prezintă un risc sporit din start, după verificare este necesar să se obțină și informații suplimentare prin mijloace publice, (sursele de internet, registrele funciare, registrele comerciale etc.). Dacă averea clientului PEP a fost dobândită din vânzări de proprietăți, moștenire etc. este recomandabil să se obțină dovezi documentare privind sursa averii și a fondurilor clientului.

- înțelegerea scopului și a naturii/relației de afacere,
- monitorizarea continuă a relației de afacere.

3. MĂSURILE REDUSE ȘI SPORITE DE PRECAUȚIE

- În cazul în care după aplicarea acestor măsuri de precauție (spre exemplu s-a descoperit că un client este o persoană expusă politic ori PEP) și/sau în urma evaluărilor proprii bazate pe abordarea de risc s-a dovedit a fi un risc sporit, (spre exemplu beneficiarul efectiv este o persoană expusă politic sau PEP) se aplică măsuri de precauție sporită ceea ce ar însemna, pe lângă măsurile standard aplicate în permanență se mărește gradului de monitorizare a relației de afacere pentru a determina dacă activitatea este suspectă, și se obțin informații suplimentare despre client din sursele publice sau internet.
- În cazul în care după aplicarea măsurilor de precauție și/sau în urma evaluărilor proprii bazate pe abordarea de risc s-a identificat că clientul reprezintă un risc redus, (spre exemplu s-a descoperit că clientul, este rezident al unei jurisdicții care dispune de un sistem eficient de prevenire și de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului conform standardelor internaționale și/sau este supusă regulat evaluării de către organizațiile internaționale de profil) se aplică măsurile de precauție redusă ceea ce înseamnă, pe lângă măsurile standard, care se aplică în permanență, se reduce gradul de monitorizare și obținerea informațiilor suplimentare despre client.

Este important de înțeles că avocații, nici într-un caz nu trebuie să-și asume rolul de organ de poliție față de clienții săi, mai degrabă ei trebuie:

- să mențină acel grad de cunoaștere a riscurilor potențiale ce țin de spălarea banilor și de finanțarea terorismului,
- să se asigure că datele și/sau informațiile deținute sunt actualizate,
- să se asigure că tranzacțiile realizate sunt conforme cu informațiile deținute despre client.

Conform art. 5 alin. (5) din Legea 308/2017, clienții sunt obligați să prezinte la cererea entităților raportoare, toată informația, documentele și copiile necesare pentru implementarea

măsurilor de precauție. În cazul în care nu este posibilă aplicarea măsurilor de precauție, entitățile raportoare trebuie să înceteze relația cu clientul respectiv, conform art. 5 alin. (3) din Legea 308/2017 și art. 14 din Directiva UE 849/2015.

PROIECT

CAPITOLUL AL VI-LEA. RAPORTAREA

Punctul (9) din Directiva UE 849/2015 prevede că “Membrii profesiilor juridice independente, așa cum sunt definiți în Legea 308/2017 ca liber profesioniști, raportează atunci când

- furnizează consultanță fiscală
- participă la tranzacții financiare
- sau la tranzacții între societăți comerciale,

întrucât acestea prezintă nivelul cel mai ridicat de risc ca serviciile respectivilor membri ai profesiilor juridice libere să fie folosite în mod abuziv, în scopul spălării produselor activității infracționale sau în scopul finanțării terorismului.

În vederea art. 33 din Directiva UE 849/2015 toate entitățile raportoare trebuie să raporteze către unitatea de informație financiară,

- dacă au cunoștință,
- dacă suspectă sau
- dacă au un motiv justificat/rezonabil să suspecte,

că fondurile reprezintă venituri obținute pe cale infracțională, transmit imediat un raport de tranzacție suspectă.

1. SCOPUL RAPORTĂRII

Scopul obligației de raportare este acela de a facilita organele de drept cu ajutorul necesar în investigarea infracțiunilor de spălare a banilor.

În cazul în care există o suspiciune rezonabilă că tranzacțiile, bunurile și/sau activitățile în curs de pregătire, de tentativă, de realizare sau deja realizate sunt de natura spălării banilor, de infracțiunile asociate acestora și/sau de finanțarea terorismului, avocații sunt obligați să documenteze cazul dat și să informeze imediat SPCSB, prin formularul special, care se regăsește pe website-ul oficial al Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor.

În conformitate cu Directiva UE 849/2015 și art. 12 alin. 4 din Legea 308/2017, avocatul care raportează o suspiciune de spălare a banilor va fi protejat împotriva oricăror acțiuni de încălcare a confidențialității sau de urmărire penală pentru săvârșirea infracțiunii de spălare a banilor.

Pentru protecția dreptului fundamental la apărare și la un proces echitabil, cu atât mai mult cu cât procedurile judiciare nu vor putea fi folosite în scopul spălării banilor sau a finanțării terorismului, există scutiri de la orice obligație de raportare a informațiilor obținute fie înainte de o procedură judiciară, în timpul acesteia sau după aceasta, fie în cursul evaluării situației juridice a unui client. O raportare a datelor obținute de avocat de la client în scopul inițierii ori derulării unei proceduri judiciare nu este necesară.

Deci Avocații, sunt/devin subiecți ai regimului de raportare

- doar în perioada participării lor în numele clientului la orice tranzacție financiară și imobiliară, ori
- în perioada acordării asistenței juridice pentru planificarea, efectuarea tranzacțiilor în interesul clientului ce țin,
  - de vânzarea-cumpărarea imobilelor,
  - donația bunurilor,
  - gestionarea mijloacelor financiare,
  - valorilor mobiliare și a
  - altor bunuri ale clientului,
  - deschiderea și gestionarea conturilor bancare,
  - crearea și gestionarea persoanelor juridice,
  - gestionarea bunurilor aflate în administrare fiduciară,
  - precum și procurarea, vânzarea acestora.

Însă un lucru important de menționat este faptul că Avocații, trebuie să acorde deosebită atenție identificării sursei fondurilor cu care sunt remunerați, întrucât aceștia pot fi participanți la realizarea infracțiunii de spălare a banilor, dacă plata serviciilor prestate este realizată din venituri infracționale.

CAPITOLUL AL VII-LEA. SECRETUL PROFESIONAL

1. NOI VALENȚE ȘI INTERPRETĂRI A SECRETUL PROFESIONAL

Directiva UE 849/2015 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015, în ce privește secretul profesional al avocatului, aduce cu sine noi valențe și interpretări. Secretul Profesional nu mai poate fi utilizat pentru protejarea sau ascunderea ilegalităților și nici pentru acționarea în contradicție cu spiritul legii. De la această idee pornește întreaga legislație referitoare la secretul profesional în contextul luptei împotriva spălării banilor.

Pentru a înțelege mai bine poziția autorităților europene privind secretul profesional al avocatului, dar și rațiunea și finalitatea dispozițiilor cu privire la acesta în contextul reglementărilor împotriva spălării banilor și a finanțării terorismului, trebuie avută în vedere Recomandarea Parlamentului European din 13 decembrie 2017 adresată Consiliului și Comisiei în urma anchetei privind spălarea de bani, evitarea sarcinilor fiscale și evaziunea fiscală (2016/3044(RSP)).

Unde se menționează faptul că:

Secretul profesional nu poate fi utilizat pentru protejarea și/sau ascunderea ilegalităților ori pentru a acționa în contradicție cu spiritul legii.

Relația client-avocat nu îngreunează raportarea adecvată a tranzacțiilor potențial ilegale, păstrându-se tot odată o linie de demarcație clară între consilierea juridică tradițională și avocații care acționează în calitate de operatori financiari.

Activitatea desfășurată de un avocat într-un domeniu care depășește sarcina sa specifică de apărare sau reprezentare în justiție și de consiliere juridică poate, în anumite împrejurări, să facă obiectul obligării de a transmite autorităților statului anumite informații pe care le cunoaște.

Este important de reținut că Recomandarea Parlamentului European, este rezultatul Raportului Comisiei de anchetă privind scandalul Panama Papers, în care au fost implicate firme mari de avocatură, care sub umbrela secretului profesional își sprijineau clienții în operațiuni de spălare a banilor în paradisurile fiscale. Aceste aspecte au determinat o regândire la nivel european și global a limitelor și a ariei de acoperire a secretului profesional al avocatului.

În acest Raport s-a constatat că sectorul serviciilor financiare – bănci, consilierii de investiții sau firmele de avocatură, oferă clienților oportunități de evaziune fiscală. Astfel, avocații care oferă consiliere clienților pentru conceperea unor planuri de evaziune fiscală sau a unor strategii de planificare agresivă, urmează să poarte răspundere juridică.

În Raport găsim mai multe referințe referitoare la practicile ilegale ale unor firme de avocatură, însă din ansamblul acestui document este important de reținut că în mare parte, firmele de avocatură implicate în operațiuni de spălare a banilor au escaladat aria tradițională de practică a profesiei. Iată de ce, punctul 138 din Recomandare invită statele “să adopte o linie de demarcație clară între consilierea juridică tradițională și avocații care acționează în calitate de operatori financiari”.

Cu toate acestea, consilierea juridică ar trebui în continuare să facă obiectul obligației de păstrare a secretului profesional, evident cu excepția cazurilor în care:

- juristul participă la spălarea banilor sau la finanțarea terorismului,
- consilierea juridică este furnizată în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului
- juristul știe că un client dorește consiliere juridică în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului”.

CAPITOLUL AL VIII-LEA. INTERZICEREA DIVULGĂRII INFORMAȚIEI

În temeiul art. 39 din Directiva UE 849/2015 și art. 12 a Legii 308/2017, entitățile raportoare, avocații, sunt obligați să nu divulge clienților săi ori terților despre

- transmiterea informațiilor către SPCSB sau UARM
- faptul că se desfășoară, se poate desfășura, sau se va desfășura o investigație

privind acțiunile de spălare a banilor, infracțiunile asociate acestora sau acțiunile de finanțare a terorismului care au loc sau care pot avea loc.

1. SCOPUL INTERZICERII DIVULGĂRII

Scopul acestei obligații are în sine evitarea prejudicierii unei investigații în derulare, cum ar fi spălarea banilor și/sau finanțarea terorismului.

Însă este important de menționat că, în cazul în care avocații încearcă să descurajeze un client în vederea participării la o activitate ilegală, cum ar fi spălarea banilor și/sau finanțarea terorismului, interdicția nu se aplică.

CAPITOLUL AL IX-LEA. PĂSTRAREA ȘI PROTECȚIA DATELOR

În urma,

- abordării bazate pe risc (client, jurisdicție, serviciul prestat);
- documentării în scris a riscurilor identificate;
- documentelor și informațiilor obținute în cadrul efectuării măsurilor de precauție ce țin nemijlocit de identificarea și verificarea clientului, identificarea beneficiarului efectiv și înțelegerea scopului/naturii relației de afacere sau a serviciilor prestate;
- inclusiv a corespondenței;
- și a arhivei documentelor primare;

avocații vor păstra asemenea date precum și copiile acestora pe o perioadă de 5 ani după încetarea relației de afacere.

1. SCOPUL PĂSTRĂRII DATELOR

Scopul păstrării acestor date este

- de a reconstrui tranzacțiile și/sau activitățile în cazul în care ele pot servi ca probă în procesul de judecată,
- protejarea avocatului în caz de complicitate,
- precum și pentru a răspunde operativ la solicitările de prezentare a unor asemenea de date de către Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor sau de către Uniunea Avocaților din Republica Moldova, în caz de necesitate.

Avocații la rândul său necesită să elaboreze sisteme, proceduri, politici, tehnici care să poată răspunde în mod rapid și eficient cerințelor de păstrare a datelor enunțate mai sus. În vederea respectării prevederilor legale avocații trebuie să prezinte toate informațiile relevante privind relațiile de afacere a clienților, precum și natura relațiilor propriu-zisă.

Este important de menționat că, divulgarea informațiilor, datelor cu caracter personal de către entitățile raportoare, în scopul aplicării prevederilor Legii 308/2017 nu constituie o încălcare a restricțiilor și nu atrage răspundere chiar în cazul neconfirmării suspiciunilor privind tranzacțiile sau activitățile suspecte.

PROIECT

CAPITOLUL AL X-LEA. SANȚIUNILE

Mecanismul de aplicare a sancțiunilor este prevăzut în art. 35 a Legii 308/2017 unde sunt stipulate criteriile, acțiunile și procedura de aplicare a penalităților față de entitățile raportoare.

După cum este prevăzut și în *Manualul Metodic pentru aplicarea măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțare a terorismului de către alți participanți profesioniști*, la aplicarea sancțiunilor se va ține cont de,

- gravitatea,
- durata și frecvența încălcării,
- intenția,
- gradul de responsabilitate,
- capacitatea financiară a subiectului
- beneficiul obținut în urma încălcării
- prejudiciul produs terților prin încălcare
- cooperativismul subiectului
- încălcările anterior comise

Este important de menționat că după adoptarea Legii cu privire la procedura de constatare a încălcărilor și modul de aplicare a sancțiunilor în materia spălării banilor și finanțării terorismului, prevederile Codului Contravențional vor fi anulate, conform Legii 308/2017, pentru a evita dublările de ordin legislativ.

La data de 13 septembrie 2019, de la Cancelaria de Stat a Republicii Moldova a fost trimis spre avizare către UARM, proiectul de Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor. Însă la momentul elaborării acestui Ghid o oarecare Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor nu a fost aprobată.

La moment în baza Legii 308/2017 în cazul nerespectării prevederilor legale privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului sunt aplicate următoarele forme de sancționare, care pot fi aplicabile de către Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor și autoritățile de supraveghere:

- declarația publică în mass-media, în care se identifică persoana fizică sau juridică și natura încălcării;
- prescripția prin care se impune persoanei fizice sau juridice încetarea comportamentului respectiv și abținerea de la repetarea acestuia;
- retragerea sau suspendarea autorizației, licenței de activitate;
- sancțiuni pecuniare sub formă de amendă

PROIECT

CAPITOLUL AL XI-LEA. POLITICI ȘI PROCEDURI DE CONTROL INTERN

Entitatea raportoare, adică avocații stabilesc politici, aprobă programe proprii, efectuează controale interne și proceduri pentru a atenua și a gestiona cu eficacitate riscurile identificate de spălare a banilor și de finanțare a terorismului.

La nivel de birou asociat de avocați, Biroul își poate angaja o persoană investită cu atribuții de executare a unor prevederi legale din Legea 308/2017, însă este necesar de prevăzut natura și limitele responsabilităților în contractul de muncă. La fel, conform art. 13 alin. 4 a Legii 308/2017 SPCSB și UARM sunt notificați de către entitatea raportoare, adică Biroul asociat de avocați despre numele persoanei angajate.

1. ROLUL PERSOANELOR INVESTITE CU ATRIBUȚII DE EXECUTARE A UNOR PREVEDERI DIN LEGEA 308/2017

Ca exemplu, persoana angajată poate elabora

- politici,
- metode,
- practici,
- proceduri scrise,
- măsuri de control intern
- reguli stricte,

care răspund eficient la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului conform prevederilor legale și standardelor internaționale, totodată incluzând în sine

- abordarea bazată pe risc,
- măsurile de precauție,
- raportarea,
- păstrarea și protecția datelor cu caracter personal,
- la necesitate, alte măsuri relevante în domeniu prevenirii spălării banilor.

Însă este important de menționat faptul că nu este posibilă ascunderea avocaților în spatele persoanei investite cu atribuții de executare a Legii 308/2017. Responsabilitatea finală le revine entităților raportoare, adică avocaților.

PROIECT

ANEXE

Anexa 1

Cine sunt PEP?

Conform art. 3 din Legea 308/2017 și art. 22 al Directivei UE 849/2015, persoanele expuse politic reprezintă persoanele fizice care exercită sau care au exercitat pe parcursul ultimului an funcții publice importante la nivel național și/sau internațional, precum și membrii ai organelor de conducere ale partidelor politice.

Spre exemplu aceștia pot fi:

- șefii de stat
- șefii de guvern
- miniștri
- viceministri
- membrii Parlamentului
- membrii organelor de conducere ale Partidelor Politice
- membrii Curții Supreme de Justiție
- membrii Curții Constituționale
- membrii Curții de Conturi
- ambasadorii
- diplomații
- persoanele cu funcții de conducere de rang superior din cadrul armatei
- membrii administrației, conducerii sau organismelor de supraveghere ale întreprinderilor cu capital de stat

La fel și membrii apropiați ai familiei persoanelor expuse politic, adică:

- soțul/soția
- partenerul civil
- copiii
- soții și partenerii civili ai copiilor
- părinții

PEP reprezintă un risc ridicat deoarece poziția lor implică susceptibilitatea la corupție și/sau la implicarea în lichidarea activelor aparținând guvernului sau instituției în care activează.

Însă în acest sens nu este necesar să se întreprindă investigații complexe, este suficient să se țină cont de informațiile disponibile public și cele care au fost comunicate.

PROIECT